

Araştırma/Research

DOI: 10.7822/omuefd.883909

OMÜ Eğitim Fakültesi Dergisi

OMU Journal of Education Faculty

2021, 40(1), 423-440

Yumuşak Güç Göstergesi: Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Okuma Metinleri

Ramazan ŞİMŞEK¹

Makalenin Geliş Tarihi: 10.02.2021

Yayına Kabul Tarihi: 11.06.2021

Online Yayınlanma Tarihi: 30.06.2021

Eğitim bilgi, beceri ve fikir kazandırma faaliyeti olarak değerlendirilen bir süreçtir. Bilgi ve beceri özelinde fikir kavramının içeriğini resmi otoriteler, kural koyucular ya da “devlet” olarak ifade edebileceğimiz organize mekanizmalar şekillendirmektedir. Bu şekillendirme sürecinde mensup olunan anlam değer dünyasını daha geniş kitlelere aktarabilme ve anlatabilme; olası olumsuz durumları için önlemler ihdas etme; sistemi yeniden üretmek kitleleri şekillendirme gibi gayeler öne çıkmaktadır. Yabancı dil eğitimi de bu çok faktörlü sürecin en önemli öğeleri arasında yer almaktadır. Batı özelinde köklü devletler kendi ana dillerini teolojik, pedagojik ve emperyalist gerekçelerle farklı coğrafyalarda asırlardır öğretme faaliyeti içindedir. Bu faaliyetler uluslararası literatürde “güç” türlerinden, bir grup ya da bireyi herhangi bir zorlama ve dayatma olmadan bir çıkarım ya da fikre ikna etme çabası olarak değerlendirilen “yumuşak güç” faaliyeti şeklinde değerlendirilmektedir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi de binlerce yıllık geçmişe sahip olmasına rağmen bütçe, insan kaynağı gibi faktörler neticesinde ancak 2000’li yıllardan sonra iome kazanmıştır. Bu durumda 2000’li yıllardan sonra Orta Asya ve Ortadoğu coğrafyasında demografik ve politik aksiyonların kitleleri farklı coğrafyalara yönlendirmesi de etkili olmuştur. Bu çerçevede Türkiye son 20 yılda eğitim, kültür faaliyetlerini dolayısıyla yumuşak gücüne yönelik faaliyetleri artırmış; uluslararası anlamda en fazla dış temsilcilik açan 5. ülke konumuna gelmiştir. Ayrıca köklü bir tarihsel hafızaya sahip olan Türkiye Yunus Emre Enstitüsü, Maarif Vakfı ve Türkoloji kürsüleri aracılığı ve uluslararası rekabetin de etkisiyle eğitim faaliyetleri yürütmüş; Türkçenin öğretimini incelemiştir. Ülke içinde de üniversiteler bünyesinde yer alan TÖMER kurumları aracılığı ile süreç perçinlenmiştir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi kazandığı bu iome ile yurt içi ve yurtdışında Türkçeye olan ilgi artmış; aynı grafikte bu alanda kullanılan materyallerin de sayısı artmıştır. Araştırma kapsamında incelenen ders materyallerinde Batı odaklı değer, etkinlik ve fikirler açık ve örtük olarak eleştirilmiş; hedef dili öğrenen bireylerde Türkiye ve Türkiye’nin sahip olduğu değerler açısından olumlu semalar oluşturulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Okuma Metinleri, Yabancı dil eğitimi, Yumuşak güç, Türkçe öğretimi, Ders kitabı

¹ Öğr. Gör. Dr., Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, ramazansimsek@nevsehir.edu.tr, ORCID: 0000-0002-8295-8903

Şimşek, R. (2021). Yumuşak Güç Göstergesi: Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Okuma Metinleri. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40(1), 403-422. DOI: 10.7822/omuefd.883909

GİRİŞ

Dil toplumların anlam değer dünyasını şekillendiren, bildirişim sürecinde semantik ve yapısal fonksiyonları yerine getiren araçtır. Dil, insanlar tarafından kullanılan, sınırlı miktarda seslerle, sınırsız sayıda cümleler üretmeye imkân sağlayan bir düzenektir (Ungan, 2013). İnsanların duygu ve düşüncelerini ifade etmelerini sağlayarak toplumların oluşması ve medeniyet kurmasında önemli bir rol üstlenen dil (Banguoğlu, 2015: 10) temel iletişim aracı olarak öne çıkmaktadır.

Bir toplumu gelişigüzel bir insan yığını olmaktan çıkarıp uluslaşmasını sağlayan ana dili (Özdemir, 1983: 21), “İnsanın doğup büyüdüğü aile ve soyca bağlı bulunduğu toplum çevresinden öğrendiği, bilinçaltına inen ve kişilerle toplum arasındaki ilişkilerde en güçlü bağı oluşturan dil” (Korkmaz, 1992: 8) iletişim ve bildirişim sürecine devingen bir özellik kazandırmaktadır.

Ana dili bireyin içinde bulunduğu toplum, kültür ve çevre ile kurduğu iletişimin kalitesini doğrudan etkilemektedir. Ancak değişen ve dönüşen dünyada siyasi, ekonomik, politik gerekçelerle yabancı dil eğitimi de aynı derecede önemini artırmıştır. Bu bağlamda küreselleşen dünyanın gelişimine ihtiyaçları çerçevesinde yabancı dil eğitimine yapılan yatırım artmış; bu alan ayrı bir sektör haline gelmiştir.

Yabancı dil, “belirli bir ülkedeki veya bölgedeki halkın büyük bölümünün ana dili olmayan, okullarda eğitim aracı olarak kullanılmayan ve yönetimde, medyada iletişim işleri ile geniş bir biçimde yer almayan dildir” (Richards, 2002: 206; Akt. Durmuş, 2013: 16). Barın (1992: 6), yabancı dil öğrenme sürecini şunlarla gerekçelendirmiştir: eğitim, dil politikaları, farklı kültürleri tanıma, ticaret, turizm.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi(YDTÖ) 11. asra kadar uzanmakta olup (Erdem, 2009) resmi belgeler ışığında bu sürecin Kaşgarlı Mahmut’un Divanü Lugati’t-Türk isimli eseriyle başladığı kabul edilmektedir. 21. yüzyılda ise Türkiye’nin içinde bulunduğu Ortadoğu coğrafyasında gelişen toplumsal, siyasal olaylar kitlesel göçleri tetiklemiş; gelen göç kitleleri ile yabancı dil olarak Türkçe öğretimi büyük bir ivme kazanmıştır. Göç, sığınma gibi faktörler dışında Türkiye’nin Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı üzerinden izlediği politikayla lisans, lisansüstü düzeylerde burslu öğrenci kabul edilmiştir. YÖK verilerine göre ülkemizde şuan aktif 200 binden fazla lisans ve lisansüstü öğrenci bulunmaktadır.

Tüm bu faktörlerin bileşkesi olarak hitap edilen kitlenin milyonları aşmasıyla eğitim, öğrenim, adaptasyon ihtiyacı açığa çıkmış; yabancı dil olarak Türkçe öğretimi sürecin lokomotifi haline gelmiştir. Dil eğitimi aracılığıyla kültür şoku gibi travmaların yaşanmaması adına sürecin sosyolojik boyutu da öne çıkmaktadır. Ayrıca toplumsal adaptasyon içerikleri, kültürel kodlar, toplumsal hassasiyetler ve hedef dilin konuşulduğu ülkenin uluslararası mecradaki konumu da yabancı dil eğitimi sürecinde örtük ya da açık müfredat öğeleri bünyesinde sürece dâhil edilmektedir. Bu sürecin ders araçları ihtiyacını ders kitapları büyük oranda karşılarken açığa çıkan kurumsal ihtiyacı ise üniversiteler bünyesinde hizmet veren Türkçe Öğretim Merkezleri (TÖMER) karşılamaktadır. Bu kurumlara ek olarak Maarif Vakfı, Yunus Emre Enstitüsü, üniversitelerin yurtdışındaki Türkoloji kürsüleri de sayılabilir. Türkçe öğretimi üzerine yapılandırılan bu kurumlarda dört temel dil becerisi ile birlikte gramer bilgisi Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi sürecinin ana bileşenlerini oluşturmaktadır. İfade edilen faktörler bağlamında uluslararası rekabet, sosyopolitik kaygılar, toplumsal adaptasyon gibi süreçler içinde yabancı dil eğitimi sadece “dil eğitimi” olmanın çok ötesine geçmektedir.

Türkçe öğretiminin dünya üzerindeki sorunlarına değinilirken uluslararası faktörlere vurgu yapılmış; eğitim ve kültür bileşkesi vurgulanmıştır(Akkaya ve Gün, 2016; Tanrıku ve Çelik, 2019; Memiş 2021:3-6). Kültür aktarımı ve hedef kitlenin zihninde prestijli bir şema oluşturmak dil eğitiminin bir başka hedefi olup uluslararası alanda bu süreç “yumuşak güç” olarak nitelenmektedir.

Güç

Siyasetin ve askerî kurumların odak noktasında olan güç kavramı üzerine son yıllarda gittikçe değişen

ve dönüşen tanımlar bulunmaktadır. Nye'a (2004:2) göre güç, başkalarının davranışlarını, istediğimiz sonuç doğrultusunda etkileyebilme kapasitesidir. Morgenthau (1985), gücü; hem bir ilişki türü, hem uluslararası politikanın en temel amacı hem de amacın gerçekleştirilmesi için bir araç olarak tanımlamış; Holsti (1964) ise bir ülkenin sahip olduğu imkân ve hareket kabiliyetini ödül, ceza, ikna ve zorlama gibi yöntemler kullanarak karşı tarafın davranışlarını kendi çıkarları doğrultusunda değiştirebilmesi olarak kullanmıştır.

Yapılan tanımlar ve değerlendirmeler kapsamında çok boyutlu içerikleri bünyesinde barındıran güç kavramı ekonomi, sanat, eğitim gibi kavramları bünyesinde bulundurmakta ve farklı başlıklar altına incelenmektedir. Bu çeşitliliğe istinaden "güç" kavramına klasik yaklaşımı 20. Yüzyılın sonlarına doğru Josph Nye değiştirmiştir. Nye, güç kavramını siyasal ve askeri alandan ayırarak kültür, sanat ve eğitim odaklı içeriklerle ilişkilendirmiş "yumuşak güç (soft power)" teorisini dillendirmiştir. 1990'larda Amerika Birleşik Devletleri bünyesinde eğitim, kültür, sanat alanlarında politika yürütücü ve uluslararası stratejist olarak da görev yapmıştır. Nye (2005) çalışmasında sert güç ve yumuşak güç kavramları üzerinde durmaktadır.

Sert güç: Yakın zamana kadar bir ülkenin ulusal gücü denilince akla sadece Silahlı Kuvvetler gelirdi. Bu güce uluslararası ilişkiler literatüründe "sert güç" de denilmektedir (Yılmaz, 2011). Uluslararası ilişkiler ve güvenlik politikaları bakımından geleneksel caydırıcı güç olarak askeri güç öne çıkmaktadır. Sert güç, genellikle bir ülkenin ekonomik ve askeri güç unsurlarını hedef alarak o ülkeyi zorla istenilen noktaya getirme gibi amaçlar doğrultusunda uygulanır. Joseph Nye, kendi güç teorisi bağlamında askeri gücü yani geleneksel güç unsurlarını öne çıkarmaktadır. (Nye, 2005: 54)

Yumuşak Güç: 20. yüzyılın ilk yarısındaki dünya savaşları neticesinde uluslararası aktörlerin hem insan gücü hem ekonomik gücü büyük bir sarsıntıya uğramış; giderilmesi on yıllar süren derin sosyolojik travmalarla karşılaşmıştır. Soğuk savaş döneminde her ne kadar askeri harcamalar artış gösterse de küresel anlamda bir çatışmayı uluslararası hiçbir aktör göze alamamıştır. Çatışma yerine uluslararası alanda hedef kitleler üzerinde sosyokültürel değişkenlerle propagandalara girilmiş, önemli bütçeler bu alana tahsis edilmiş; kültürel emperyalizm askeri, siyasî konular kadar önemli hale gelmeye başlamıştır. 1990'lı yılların başında ABD'nin eğitim ve kültür diplomasisi alanındaki önemli isimlerinden Joseph Nye "yumuşak güç" teorisini ortaya atmış; uluslararası sistemin geçirdiği değişim ve dönüşümle "sert güç" kavramının öneminin azaldığını ifade etmiştir.

Hedeflenen bir amaç için dayatma, zorlama yerine iş birliğini öneren Nye (2017), yumuşak gücü; "Eğer istediğim şeyi istememi sağlayabilirsem, o zaman yapmak istediğin şeyi yapmaya seni zorlamama gerek yoktur." diyerek tanımlamıştır. Kalın'a (2012) göre yumuşak gücün kullanımında eğitim, kültür, sanat, demokrasi, yaratıcı düşünce gibi kavramlar öne çıkmakta; askeri ve ekonomik gücün önüne geçmektedir. Bu unsurları bir araya getiren bir ülke, bir cazibe merkezi haline gelerek diğer ülkeler tarafından rol model olarak benimsenir.

Nye (2008: 97) yumuşak gücü şu unsurlara bağlar:

- a. Başkalarına çekici geldiği takdirde kültürü,
- b. Yurtiçi ve yurtdışında uyumlu hareket ederek sadık kaldığı siyasi değerleri,
- c. Meşru ve ahlaki olarak otoriter görülen dış politikaları (Nye, 2008:97),

Eğitim, dil, kültür gibi içerikleri kapsayan yumuşak güç, bu kavramların açık ve örtük politikalarını şekillendiren kurumlar ve "devlet" organizasyonları ile yakından ilişkilidir. Resmi kurumlar aracılığı ile uluslararası alanda ve kendi bünyesinde şekillendirdiği "hegemonya", "güç" unsurları yumuşak gücün etkisini de belirlemektedir.

Yabancı dil eğitimi de yumuşak güç kapsamında değerlendirilmekte; Batı özelinde İngilizce, Fransızca gibi dillerin “lingua franca” olarak küresel bağlamda toplumsal, ekonomik ve kültürel etkileri bilinmektedir. Bu çerçevede planlanan öğretim programı ile ana dili hedef dil olarak öğretilen ülkenin orta ve uzun vadeli toplumsal, siyasal ve ideolojik hedeflerinin gerçekleştirilmesi mümkün kılınmakta olup sert güç kullanmanın insanî ve mali faturası düşünüldüğünde yumuşak güç kullanımının avantajlı olduğu düşünülmektedir. Yumuşak güç unsurları sanatsal ve kültürel etkinlikler, yardım paketleri, eğitim ortamları, eğitici, ders materyalleri gibi araçlarla dizayn edilmektedir.

Ana dili ya da yabancı dil eğitimi açısından kullanılan ders kitapları ve okuma metinlerinin süreçte iletişim, kültür ve öğreticilik fonksiyonu öne çıkmaktadır. Dilde temel kavramları öğrenme ve bildirişim sürecine dâhil etme metinler ve etkinliklerle gerçekleşmektedir. Bu bağlamda ders kitabı ve içeriğinde kullanılan okuma metinlerinin yetkinliği öğrenme, öğretme işinin kalitesini doğrudan etkilemekte; içinde bulunan toplumun, kültürün izlerini taşımaktadır. Dolayısıyla ders kitapları ve okuma metinleri, sadece metin ve etkinliklerden ibaret akademik kazanımları bünyesinde barındıran içerikler olmayıp sosyokültürel süreçleri, resmi politikaları, yazarların izlerini fazlasıyla barındırmaktadır. Bu bağlamda ders kitapları ve içerikleri resmi organizasyonlar aracılığı ile kitlelere ulaşmakta; hedef kitlenin fikir, düşünce dünyası, tutumlarını doğrudan etkilemektedir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi ile ilgili son yıllarda yaşanan büyük ivme akademik gayelerin dışında faktörleri de doğal olarak içermektedir. Bu araştırmada da yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders materyallerindeki okuma metinlerinde yumuşak güç unsurları incelenecektir.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi materyallerinde açık ve örtük müfredat içerikleriyle inşa edilen yumuşak gücün incelenmesine yönelik geliştirilen bu araştırma bir “örnek olay” (case study) araştırmasıdır. Örnek Olay çalışmalarından “gerçek örnek olay” (Stake, 1995) yaklaşımı benimsenmiştir. Bu yaklaşımda araştırmacı belli bir durumu daha iyi anlamak veya olayın ne olduğunu belirlemek üzere belli bir durumu tanımlamaya çalışmaktadır (Fraenkel, Wallen, 2006). Gerçekleştirilen araştırma sürecinde ise Yabancı dil olarak Türkçe ders kitaplarında yer alan yumuşak güç unsurları belirlenmeye çalışılmıştır. Örnek olay tekniğinde veri toplama sürecinde röportaj, gözlem, doküman analizi, dinleme ve izleme kayıtları tekniklerini kullanarak veriler elde edilmektedir (Bloor, 2006). Bu araştırma sürecinde veriler doküman incelemesi yoluyla toplanmış; analiz sürecinde ise içerik analizi tercih edilmiştir. İçerik analizi yoluyla veriler tanımlanmaya çalışılır; birbirine benzediği ve birbiri ile ilişkisi olduğu tespit edilen veriler belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirilerek yorumlanır (Altunışık, Coşkun, Bayraktaroğlu, 2010:302).

Çalışma grubu

Araştırmanın evrenini Türkoloji kürsüleri ve TÖMER kurumları bünyesinde yaygın olarak kullanılan İstanbul yabancılara Türkçe öğretim seti (YDTÖ) oluşturmaktadır. Örneklem ise İstanbul YDTÖ C1 düzeyi ders kitabı ve çalışma kitabıdır. Belirtilen kaynaklar edisyonlu olup uzman ekiplerce düzenlenmiştir. C1 düzeyi ders kitaplarının özellikle araştırma kapsamına alınmasında yumuşak güç unsurları bakımından bu ders kitaplarının zengin nitelikte veri barındırdığına yönelik varsayımdır.

Verilerin toplama araçları ve Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında İstanbul YDTÖ C1 düzeyi ders kitabı ve çalışma kitabı ünite içerikleri incelenmiş; hedef dili öğrenenin kavram, düşünce, alguları üzerine ikna etme, fikrini değiştirme, zihinsel şemalarını yeniden yapılandırmaya yönelik ifadeler incelenmiş ve tablolar eşliğinde içerik analiziyle analiz edilmiştir. İçerik analizi sözel, yazılı ve diğer materyallerin nesnel ve sistematik bir şekilde incelenmesine olanak tanıyan bilimsel bir yaklaşımdır (Tavşancıl ve Aslan, 2001). İçerik analizi yoluyla

verileri tanımlama ve verilerin içinde saklı gerçekleri ortaya çıkarma amaçlanmaktadır. 1) Verilerin kodlanması, (2) Temaların bulunması, (3) Kodların ve temaların düzenlenmesi ve (4) bulguların tanımlanması ve yorumlanması (Yıldırım & Şimşek, 2006). Bu kapsamda bu çalışmada ilk aşamada daha önceden belirlenen kavramlara (tarama ve seçim kriterleri) göre kodlama yapılmış ve bu bağlamda temalar elde edilmiştir. Daha sonra içerikler; araştırmacı tarafından uzman görüşü alınarak yumuşak güç içeriklerinin tespiti için oluşturulan “yumuşak güç ölçütleri” bağlamında değerlendirilmiştir. Yok=1, Kısmen=2, Var=3 değerlerini temsil etmektedir. İçerikleri aldığı değerlerin ortalaması $1 < x < 3$ aralığında: $x=1-1,5$ yetersiz; $x=1,5-2$ yeterli; $x=2-2,5$ iyi; $x=2,5-3$ çok iyi olarak değerlendirilmiştir.

Tablo 1.*Yumuşak Güç Ölçütleri*

Ölçüt	Yok	Kısmen	Var
1. İçerikte olumlu imaj oluşturan kişi/karakter var mı?			
2. İçerik kurgusu hedef dilin konuşulduğu ülkeye yönelik olumlu şemaya ikna edici mi?			
3. İnşa edilen şema sayısı birden fazla mı?			
4. Eleştirilen durum, olay hedef dili öğrenen bireye açık mesajlar veriyor mu?			
5. İçerikte örtük ya da açık kıyas var mı?			
6. Eleştirilen toplumsal özellikler var mı?			
7. Öne çıkarılan olumlu toplumsal özellikler var mı?			
8. İçerikte hem karşı eleştiri hem hedef dili kullanan ülke övgüsü var mı?			
9. Eleştirel düşünceyi harekete geçiren ifadeler var mı?			
10. Bireyi ikna etmek için farklı düşünce yolları kullanılmış mı?			
11. Hedef dilin konuşulduğu ülke birden fazla yönden öne çıkarılmış mı?			
12. Diğer dil becerilerine ait etkinlik ve alıştırmalar hedef dilin konuşulduğu ülkeye yönelik şemaları destekleyici bütünlüğe sahip mi?			

Geçerlik ve Güvenirlilik

Araştırma kapsamında materyal içeriklerinin Yumuşak Güç ölçütleri kapsamında değerlendirilmesi için uzman görüşü alınarak oluşturulmuştur. Araştırma örnekleminde yer alan metinler iki araştırmacı tarafından çözümlenmiş, araştırmacılar arasındaki tutarlığın güvenilir olduğu (%94) görülmüştür. Bunun için aşağıdaki formül (Tavşancıl ve Aslan, 2001) kullanılmıştır:

$$\text{Güvenirlilik} = \frac{\text{Uzlaşma Sayısı}}{\text{Uzlaşma} + \text{Uzlaşmama Sayısı}}$$

BULGULAR

İstanbul YDTÖ C1 düzeyi ders kitabı yukarıda belirtildiği gibi analiz edilmiş araştırma hipotezine yönelik içerikler tespit edilmiştir. Bu çerçevede incelenen ilk içerik ders materyalinin 3. Ünitesinde yer alan “Elmas Gerdanlık” (s.58) başlıklı okuma metnidir

Tablo 2.*Elmas Gerdanlık İsimli İçeriğin Analizi*

İçerik	İnşa Edilen Şema
--------	------------------

Metinde Madam Loriele orta sınıfa mensup, zengin olmak ya da zengin görünmek için uğraşan bir kişi olarak tasvir edilmiştir. Madam Foreister ise zengin biridir. Özel bir gün için Foreister'den ödünç kolye alıp kaybeden Loriele bu kolyenin benzerini Foreister'e vermek için borç alır. Bu borcu da ödemek yıllarını alırken Foreister'dan aldığı kolyenin sahte olduğundan bihaberdir. Metin içeriğinde Madam Loisele; maddi hayatı önemseyen, zengin görünme tutkusunu olan ve bu gaye için her şeyi göze alan biri olarak yansıtılmıştır. Metne yansıyan bir diğer durum ise Madam Foreister'in ise sahte mücevheri Loriele'e verip onun tüm hayatını alt üst etmesidir. Madam Foreister'in bu durumu alelade bir şeymiş gibi karşılaması Batı medeniyet manzumesinin pragmatik ve makyavelist yönü öne çıkarılmıştır. Batı özelinde Fransa toplumunun sınıflı yapısı ve bu sınıflar arasındaki mücadele, acımasızlık konu edinilmiştir.

Batı'daki pragmatizm-bireycilik vurgulanmış; sınıflı toplum yapısı eleştirilmiştir. Türkiye'de toplumun sınıfsız yapısı, sosyal düzeni, yardımseverliği öne çıkarılmıştır.

Tablo 1' de Elmas Gerdanlık isimli metnin incelenmesinde görüldüğü üzere içerik ile hedef dili öğrenen bireylerin Batı'ya yönelik düşünce dünyaları şekillendirilmek istenmiştir. Özellikle Yakınçağ Avrupa'sındaki sınıflı toplum yapısının örtük olarak işaret edilerek eleştirilmiştir. Metin altı sorular aracılığıyla Türkiye'de toplumsal durum sorgulanarak Türk toplumunun insana bakış açısı, tevazusu, yardımseverliği vurgulamaya çalışılmıştır.

Tablo 3.

Yumuşak Güç Ölçütlerine Göre İçeriğin Analizi

Ölçüt	Yok	Kısmen	Var
1. İçerikte olumlu imaj oluşturan kişi/karakter var mı?			✓
2. İçerik kurgusu hedef dilin konuşulduğu ülkeye yönelik olumlu şemaya ikna edici mi?		✓	
3. İnşa edilen şema sayısı birden fazla mı?			✓
4. Eleştirilen durum, olay hedef dili öğrenen bireye açık mesajlar veriyor mu?		✓	
5. İçerikte örtük ya da açık kıyas var mı?			✓
6. Eleştirilen toplumsal özellikler var mı?			✓
7. Öne çıkarılan olumlu toplumsal özellikler var mı?	✓		
8. İçerikte hem karşı eleştiri hem hedef dili kullanan ülke övgüsü var mı?	✓		
9. Eleştirel düşünceyi harekete geçiren ifadeler var mı?		✓	
10. Bireyi ikna etmek için farklı düşünce yolları kullanılmış mı?		✓	
11. Hedef dilin konuşulduğu ülke birden fazla yönden öne çıkarılmış mı?	✓		
12. Diğer dil becerilerine ait etkinlik ve alıştırmalar hedef dilin konuşulduğu ülkeye yönelik şemaları destekleyici bütünlüğe sahip mi?	✓		

Elmas Gerdanlık isimli içerik Tablo 3'te görüldüğü üzere yumuşak güç değerlendirme ölçütleri açısından da incelenmiştir. İçeriğin belirtilen faktörler özelinde yumuşak güç açısından ortalama değeri $x=2,0$ - iyi olarak saptanmıştır.

Araştırma bünyesinde incelenen diğer materyal içeriği 3. Üniteye yer alan "Fatih Sultan Mehmet Mahkemedi" (s.72) başlıklı okuma metnidir. Ünite içeriğinde Türk devlet sisteminde adalet algısı ve devletin kurumsal yapısı öne çıkarılmıştır.

Tablo 4.*Fatih Sultan Mehmet Mahkemedeki Başlıklı İçeriğin Analizi*

İçerik	İnşa Edilen Şema
<p><i>Fatih Sultan Mehmet, yeni yapılan camiyi görünce, "Kubbesi Ayasofya'dan daha büyük olsun." emrine neden uyulmadığını sorar. Mimar, büyük bir depremde caminin yıkılacağından korktuğu için kubbesini Ayasofya'dan daha küçük yapmak zorunda kaldığını ve bu yüzden sütunları kestirdiğini söyler. Fatih, mimarın hem Ayasofya'yı (emrine rağmen) özellikle kayırdığını düşündüğü için hem de kendinden izin alınmadan böyle bir işe kalkıştığı için, "Mermer sütunları kesen ellerin kesilmesi" emrini verir. Mimar Atik Sinan bunu özellikle yapmadığını, "Hesaplarına göre Ayasofya'nın kubbesinden daha büyük bir kubbenin, ilk depremde yıkılacağını" düşündüğünü söyler; ama emir büyük yerdendir ve geri dönüşü yoktur.</i></p> <p><i>Fakat çevresindekilerin de cesaretlendirmesiyle, mimar haklılığına olan güvenini daha da bir pekiştirir ve İstanbul'u fetheden, fatihler fatihi, Padişah Fatih Sultan Mehmet'i mahkemeye verip hakkını aramak için Kadı Hızır Bey'e şikâyet eder. Bizzat Fatih Sultan Mehmet tarafından atanmış, Osmanlı adaletini simgeleyen Kadı Hızır Bey, mimarı dinleyip dava açılması için haklı sebep olduğuna kanaat getirir ve Fatih Sultan Mehmet'in mahkemeye çıkarılmasına karar verir</i></p> <p><i>Fatih mahkemeye gelir ve duruşma başlar. Fatih Sultan Mehmet çok büyük bir insan olabilir ama emrindeki birini mahkeme etmeden cezalandırmamıştır. Karşı taraf savunmasını yapar, mimar gerekçelerini açıklar ve kadı kararını verir. Fatih Sultan Mehmet suçlu bulunur ve kendisi de mimara uyguladığı cezaıyla yani elleri kesilerek cezalandırılacaktır. Bunu duyan Mimar Atik Sinan kulaklarına inanamaz ve kadıya yalvararak şikâyetini geri çeker. Kadı, bunu göz önünde bulundurarak cezaı maddi tazminata çevirir ve mimara yüklü bir miktarda para verilmesine karar verir</i></p>	<p>Köklü bir devlet geleneğine sahip bir Türkiye. Adaletin toplumun her mensubuna statü fark etmeksizin uygulanması. Sınıfsız toplum yapısına vurgu yapılmıştır.</p>

İncelenen ünite içeriğinde Fatih Sultan Mehmet ile bir mühendis arasında geçen hatırat üzerinden şemalar inşa edilmek istenmiştir. Bu bağlamda Fatih ile mühendisin ihtilafının yargıya taşınması öncelikle köklü devlet geleneğini ve statü fark etmeksizin adalet karşısında herkesin eşit olduğu öne çıkarılmaktadır. Ayrıca hükümlerin uygulanması ile ilgili tarafların aldıkları tavırlar Türk devlet geleneği ve Türkiye açısından hedef dili öğrenen bireylerde pozitif şemalar oluşturma gayesi gütmektedir. Türkiye ve Türk devlet geleneği ile ilgili derin ve köklü tarih bilinci, adil devlet adamları, hukuku koruyan bürokratların içerikte bulunması hedef dili öğrenen bireyde Türkiye'ye yönelik hedeflenen olumlu şemalardır.

Tablo 5.*Yumuşak Güç Ölçütlerine göre İçeriğin Analizi*

Ölçüt	Yok	Kısmen	Var
1. İçerikte olumlu imaj oluşturan kişi/karakter var mı?			✓
2. İçerik kurgusu hedef dilin konuşulduğu ülkeye yönelik olumlu şemaya ikna edici mi?			✓
3. İnşa edilen şema sayısı birden fazla mi?			✓
4. Eleştirilen durum, olay hedef dili öğrenen bireye açık mesajlar veriyor mu?			✓
5. İçerikte örtük ya da açık kıyas var mı?	✓		

6. Eleştirilen toplumsal özellikler var mı?	✓	
7. Öne çıkarılan olumlu toplumsal özellikler var mı?		✓
8. İçerikte hem karşıt eleştiri hem hedef dili kullanan ülke övgüsü var mı?	✓	
9. Eleştirel düşünceyi harekete geçiren ifadeler var mı?	✓	
10. Bireyi ikna etmek için farklı düşünce yolları kullanılmış mı?	✓	
11. Hedef dilin konuşulduğu ülke birden fazla yönden öne çıkarılmış mı?		✓
12. Diğer dil becerilerine ait etkinlik ve alıştırmalar hedef dilin konuşulduğu ülkeye yönelik şemaları destekleyici bütünlüğe sahip mi?		✓

Fatih Sultan Mehmet isimli içerik Tablo 5'te görüldüğü üzere yumuşak güç değerlendirme ölçütleri açısından da incelenmiştir. İçeriğin belirtilen faktörler özelinde yumuşak güç açısından ortalama değeri $x=2,3$ - iyi olarak saptanmıştır.

Araştırma bünyesinde incelenen diğer materyal içeriği 4. Üniteye yer alan "Susuz Yaz" (s.85) başlıklı okuma metnidir. Sanat alanında Türkiye'nin başarıları ve uluslararası anlamda sinema sektöründeki yetkinliği içeriğin odak temasıdır.

Tablo 6.

Susuz Yaz İsimli İçeriğin Analizi

İçerik	İnşa Edilen Şema
<i>Ben festivalleri sevmem. Üstelik dün akşam bir iki parça gördüm Cannes Film Festivali'nden, soytarılık! Erkekler smokinlerle penguenlere benziyor, bütün kadınlar da Harry Potter'daki cadılara! Bir kere daha nefret ettim. Giremem onun içine. Şöyle ki Roma İmparatorluğu zamanında gladyatörler vardı. İmparatorluk son derece rezil bir şekilde insanları dövüştürür, birbirlerine öldürtürdü. Mecburdu insanlar, köle çünkü... Cannes'daki imparator da para, onlar da paranın köleleri. Aynı gladyatörler gibi dövüşmeye gelmişler. Bu sefer bıçaklarla, silahlarla değil, filmlerle dövüş ediyorlar para uğruna. Öyle festivale gitmem ben!</i>	Bireyler ve toplumlar kendi değer dünyaları üzerinde davranış biçimi geliştirmeli. Özgün bir kimliğin inşa edilmesi işaret edilmiştir.

Türk sinemasını "Susuz Yaz" filmi ve aldığı Altın Palmiye, Cannes, Altın Ayı gibi önemli ödül organizasyonları üzerinden yabancı dil öğrencilerine tanıtmış; Türk sinemasının uluslararası anlamda yetkin bir konuma sahip olduğu işaret edilmiştir. Metin içeriğinde film yönetmeninin Batı medeniyetine yönelik eleştirileri ve metaforik benzetmeleri metin söyleminde ödül törenleri üzerinden yansıtılmıştır. Bu kapsamda Cannes Film Festivali'ne katılan aktör ve aktrislerin giyim kuşamları mensubu oldukları Batı medeniyet manzumesi üzerinden eleştirilmiş "soytarı, penguen" benzetmeleri yapılarak yabancı dil öğrencilerinin zihninde olumsuz bir şema inşa edilmeye çalışılmıştır. Ayrıca bu tür ödül organizasyonlarına katılmadığını ifade eden yönetmen, katılmama gerekçesi olarak Batı medeniyetinin zihinlerde iktidar olarak algılanmadığını işaret etmesi, çağrılınca seslenen basit bir birey olmadığını belirtmesi, yabancı dil öğrencilerinin mensubu oldukları değerleri fark etmelerine yönelik bir çaba olarak değerlendirilebilir. Ayrıca okurların zihninde Türk sinemasının yetkinliğine dair olumlu tutum ve davranışlar inşa etmeye yönelik metin söylemi tercih edilmiş; Cannes gibi Batı medeniyeti ile özdeşleşen organizasyonların "İmparator, paranın kölesi, sömürge organizasyonu" olduğu vurgulanarak okur zihninde Batı'ya yönelik eleştirel şemaların oluşmasının amaçlandığı söylenebilir.

Tablo 7.

Yumuşak Güç Ölçütlerine göre İçeriğin Analizi

Ölçüt	Yok	Kısmen	Var
1. İçerikte olumlu imaj oluşturan kişi/karakter var mı?			✓

2. İçerik kurgusu hedef dilin konuşulduğu ülkeye yönelik olumlu şemaya ikna edici mi?	✓
3. İnşa edilen şema sayısı birden fazla mı?	✓
4. Eleştirilen durum, olay hedef dili öğrenen bireye açık mesajlar veriyor mu?	✓
5. İçerikte örtük ya da açık kıyas var mı?	✓
6. Eleştirilen toplumsal özellikler var mı?	✓
7. Öne çıkarılan olumlu toplumsal özellikler var mı?	✓
8. İçerikte hem karşıt eleştiri hem hedef dili kullanan ülke övgüsü var mı?	✓
9. Eleştirel düşünceyi harekete geçiren ifadeler var mı?	✓
10. Bireyi ikna etmek için farklı düşünce yolları kullanılmış mı?	✓
11. Hedef dilin konuşulduğu ülke birden fazla yönden öne çıkarılmış mı?	✓
12. Diğer dil becerilerine ait etkinlik ve alıştırmalar hedef dilin konuşulduğu ülkeye yönelik şemaları destekleyici bütünlüğe sahip mi?	✓

Susuz Yaz isimli içerik Tablo 7'de görüldüğü üzere yumuşak güç değerlendirme ölçütleri açısından da incelenmiştir. İçeriğin belirtilen faktörler özelinde yumuşak güç açısından ortalama değeri $x=2,8$ - çok iyi olarak saptanmıştır.

Araştırma bünyesinde incelenen diğer materyal içeriği 5. Üniteye yer alan "Yabancı Ülkelerde Yayınlanan Türk Dizileri" (s.90) başlıklı okuma metnidir. Dizi sektörü açısından Türk dizilerinin başarıları ve uluslararası anlamda izlenirliğini vurgulanmaktadır.

Tablo 8.

Türk Dizileri İsimli İçeriğin Analizi

İçerik	İnşa Edilen Şema
<p>Türk dizilerini izleyebilmek için Ortadoğu ve Balkan halkları sürpriz bir çaba içersindeler. "Elveda Rumeli" dizisi ile başlayan Türk dizilerinin Ortadoğu ve Balkanlara açılımı bu ülkelerde Türkçe kurslarının patlamasına neden oldu. Örneğin Yunan televizyonlarında yayınlanan "Muhteşem Yüzyıl", "Sıla", "Asi", "Acı Hayat", "Yer Gök Aşk", "Deniz Yıldızı" ve "Lale Devri" dizilerini Yunanca altyazı ile takip eden Yunanlılar, dizilerden ilk olarak "merhaba, nasılsın, canım, tamam" gibi bazı kelimeleri öğrendi. Yunanistan'da diziler Türkçe olarak Yunanca altyazı ile yayınlanıyor. Her 2 Yunanlıdan biri Türk dizisi izliyor. Yunan ve Türk halkının yakınlaşmasına büyük katkıda bulunan Türk dizileri, komşumuz Yunanistan'a Türkçe kelimeleri öğrenme fırsatı verdi. Yunanistan'da 1 olan Türkçe dil kursu sayısı 10'a çıktı.</p> <p>Ayrıca Rusya'da yayınlanan ilk 13 bölümüyle büyük ilgi gören "Muhteşem Yüzyıl" adlı dizinin ilk bölümleri 11 saat aralıksız gösterilerek bir rekora imza attı. Damaşny TV dün, "Muhteşem Yüzyıl"ın daha önce yayınladığı ilk 13 bölümünü yerel saatle 10.10'dan 23.00'e kadar aralıksız yaklaşık 11 saat izleyiciyle buluşturdu. Damaşny TV'deki ilk 13 bölümün ardından diziyeye ara verilmesine seyirciler büyük tepki göstermişti.</p> <p>Birleşik Arap Emirlikleri gazetesi Gulf News, Arap televizyonlarında fırtına gibi esen Türk dizilerini değerlendirdi ve son 20 yılda 100'den fazlasının ihraç edildiği Türk dizilerinin 60 milyon dolardan fazla kazanarak rekora koştuğunu belirtti. Gulf News, Arap dünyasında esen Türk dizileri rüzgarını masaya yatırdı, Türk dizilerinin Arap medyasında nasıl ayrı bir kulvar açtığını inceledi. Son bir yılda 20'den fazla ülkede 100'den fazla Türk dizisi yayınlandı ve 60 milyon dolardan (107 milyon lira) fazla kazandı. 2008'de Dubai merkezli tüm Arap dünyasına yayın</p>	<p>Türk dizilerini izleme adına bir çaba ve mücadele vurgulanmış. Bu çerçevede Türk yapımı diziler uluslararası ün ve kaliteye sahip olduğu işaret edilmiş. Dizileri izlemek Türkçe öğrenmek açısından faydalı olduğu belirtilmiş.</p>

yapan ilk özel uydu kanalı MBC, Türk dizilerini yayınlamaya başladığında bu sayı sadece 20 idi. Türk dizilerine artan talep, dizilerin fiyatlarını da yükseltti

Tablo 3'te görüldüğü üzere Türk dizilerinin uluslararası anlamda kalite ve izleyici kitlesine sahip olduğu ifade edilmiştir. Hedef dili öğrenen bireylerin Türk dizilerini izlemeleri örtük olarak teşvik edilmiştir. Ayrıca okurların dizi izleyerek Türkçe öğrenmelerinin kolaylaştığı da metin içinde işaret edilmektedir. Metin yazarları Türk dizilerini izlemenin ayrıcalıklı hissettirdiğini, dizileri izlemek için bir yarış olduğunu belirten ifadeler kullanarak hedef dili öğrenen bireyleri bu dizileri izlemeye teşvik ettiği görülmektedir.

Tablo 9.

Yumuşak Güç Ölçütlerine göre İçeriğin Analizi

Ölçüt	Yok	Kısmen	Var
1. İçerikte olumlu imaj oluşturan kişi/karakter var mı?			✓
2. İçerik kurgusu hedef dilin konuşulduğu ülkeye yönelik olumlu şemaya ikna edici mi?			✓
3. İnşa edilen şema sayısı birden fazla mı?			✓
4. Eleştirilen durum, olay hedef dili öğrenen bireye açık mesajlar veriyor mu?	✓		
5. İçerikte örtük ya da açık kıyas var mı?			✓
6. Eleştirilen toplumsal özellikler var mı?	✓		
7. Öne çıkarılan olumlu toplumsal özellikler var mı?			✓
8. İçerikte hem karşıt eleştiri hem hedef dili kullanan ülke övgüsü var mı?			✓
9. Eleştirel düşünceyi harekete geçiren ifadeler var mı?		✓	
10. Bireyi ikna etmek için farklı düşünce yolları kullanılmış mı?			✓
11. Hedef dilin konuşulduğu ülke birden fazla yönden öne çıkarılmış mı?			✓
12. Diğer dil becerilerine ait etkinlik ve alıştırmalar hedef dilin konuşulduğu ülkeye yönelik şemaları destekleyici bütünlüğe sahip mi?			✓

Türk Dizileri isimli içerik Tablo 9'da görüldüğü üzere yumuşak güç değerlendirme ölçütleri açısından da incelenmiştir. İçeriğin belirtilen faktörler özelinde yumuşak güç açısından ortalama değeri $x=2,6$ - çok iyi olarak saptanmıştır.

Araştırma kapsamında ders kitabı bünyesinde incelenen diğer bir içerik 10. Üniteye yer alan "Türkiye'de Enflasyonun Tarihsel Gelişimi" (s.166) isimli okuma metnidir.

Tablo 10.

Türkiye'de Enflasyonun Tarihsel Gelişimi Adlı İçeriğin Analizi

İçerik	İnşa Edilen Şema
<i>Türkiye'de 'planlı dönem'in başlangıcı olan 1960'lı yıllar, ülkenin düşük enflasyonlu bir ekonomi politikasını başarıyla uyguladığı yıllar olarak tanımlanabilir. 1960 yılından 1970 yılına dek ülkede yüksek büyüme oranlarına karşın çift haneli enflasyon hiç görülmemiştir. Bu yıllar ülkede tüketim alışkanlıklarının değişmeye başladığı, buzdolabı, çamaşır makinesi</i>	Planlar ve programlar çerçevesinde gelişen ülke imajı işaret edilmiştir.

gibi ev eşyalarının orta gelirli geniş bir kesim tarafından kullanılmaya başlandığı, köyden kente göçün arttığı ve bunun neticesinde iç talepte ciddi bir genişlemenin yaşandığı yıllar olmuştur

Ders materyalinin içeriğinde Türkiye ekonomisi ile ilgili verilerin süreç içinde düzeldiği ifade edilerek okur zihninde Türkiye'ye yönelik pozitif bir algı inşa etme çabası görülmektedir. Materyal içeriğinde ekonomi çerçevesinde plan ve programlar aracılığı ile Türkiye'nin kategorik anlamda gelişmiş ülkeler gibi hareket ettiği hedef dili öğrenen bireye işaret edilmiştir.

Tablo 11.

Yumuşak Güç Ölçütlerine göre İçeriğin Analizi

Ölçüt	Yok	Kısmen	Var
1. İçerikte olumlu imaj oluşturan kişi/karakter var mı?	✓		
2. İçerik kurgusu hedef dilin konuşulduğu ülkeye yönelik olumlu şemaya ikna edici mi?			✓
3. İnşa edilen şema sayısı birden fazla mı?	✓		
4. Eleştirilen durum, olay hedef dili öğrenen bireye açık mesajlar veriyor mu?	✓		
5. İçerikte örtük ya da açık kıyas var mı?		✓	
6. Eleştirilen toplumsal özellikler var mı?	✓		
7. Öne çıkarılan olumlu toplumsal özellikler var mı?	✓		
8. İçerikte hem karşıt eleştiri hem hedef dili kullanan ülke övgüsü var mı?	✓		
9. Eleştirel düşünceyi harekete geçiren ifadeler var mı?	✓		
10. Bireyi ikna etmek için farklı düşünce yolları kullanılmış mı?			✓
11. Hedef dilin konuşulduğu ülke birden fazla yönden öne çıkarılmış mı?			✓
12. Diğer dil becerilerine ait etkinlik ve alıştırmalar hedef dilin konuşulduğu ülkeye yönelik şemaları destekleyici bütünlüğe sahip mi?			✓

Türkiye'de Enflasyonun Tarihsel Gelişimi isimli içerik Tablo 11'de görüldüğü üzere yumuşak güç değerlendirme ölçütleri açısından da incelenmiştir. İçeriğin belirtilen faktörler özelinde yumuşak güç açısından ortalama değeri $x=1,75$ - yeterli olarak saptanmıştır.

Araştırma kapsamında çalışma kitabı bünyesinde 6. Üniteye yer alan "Dünyaya Yön Verenler" (s.49) isimli okuma metni incelenmiştir.

Tablo 12.

Dünyaya Yön Verenler adlı İçeriğin Analizi

İçerik	İnşa Edilen Şema
<i>Farabi, Ünlü Türk filozofu ve bilginidir. Türkistan'da Farab bölgesinde doğan Farabi'nin asıl adı Ebu Nasr Muhammet'tir. Doğum yerinden dolayı Farabi adıyla anılır. İlk öğrenimini doğduğu yerde yapan Farabi yüksek öğrenim görmek için Bağdat'a gitti. Zamanının ünlü bilginlerinden ve bazı yabancı filozoflarından mantık ve dilbilgisi dersleri aldı. Elbette bunlardan önce ve bunlarla birlikte Arapçayı da çok iyi öğrendi. Eski Yunan filozoflarını, bu arada Aristoteles'i inceledi. Zamanında çok yaygın bir ünü olmayan Farabi, ölümünden sonra dünyanın birçok bölgesindeki filozofların ilgisini çekti. Farabi daha çok metafizik üzerinde çalıştı, felsefeyle İslâm dini arasındaki ayrılıkları, uyumsuzlukları, çelişmeleri mantık ilkelerine dayanarak gidermek amacı güttü. Dini değişmez bir öz</i>	Türkiye ve mensup olduğu anlam değer dünyası bilimsel anlamda köklü bir yapıya sahiptir. Tarih, sosyoloji, felsefe gibi alanlarda dünyaya yön veren ilim adamları yetiştirmiş köklü bir geleneği bünyesinde barındırmaktadır.

olarak aldı ve Aristoteles mantığının verilerini göz önünde tutarak, İslâm dinine felsefi bir nitelik kazandırmaya çalıştı. Bu yüzden Doğu'da İslâm felsefesinin kurucusu sayılır. Ona göre, dinle felsefe birbirinden ayrılamaz, felsefe dinin yardımcısıdır. Bağdat'ta karışıklıklar çıkması üzerine Şam'a giden Farabi, orada 80 yaşında öldü. Yüzden fazla eser yazan bilgin, kendinden sonra gelen İbn-i Sina ve İbn-i Rüşd gibi ünlü bilginleri büyük ölçüde etkilemiştir.

Tunus'ta doğan İbn-i Haldun'un asıl adı Abdurrahman'dır. İbn-i Haldun; fıkıh, hadis, tefsir, akait, mantık, felsefe, matematik, tabiat bilimleri, dil bilimleri, şiir, edebiyat gibi alanlarda çok iyi bir öğrenim gördü. Özgün bir tarih kuramcısı, kültür, siyaset felsefecisi ve toplumbilimci olan İbn-i Haldun, tarihsel olayları toplumsal, etnik, kültürel, siyasal, ekonomik, hatta coğrafi ve biyolojik koşullarla bağlantıları içinde değerlendiren ilk düşünürdür. Birçok bilim adamı, tarih felsefesinin ve sosyolojinin çağdaş anlamda birer bilim olarak ortaya çıkmasını İbn-i Haldun'la başlatmışlardır. İbn-i Haldun'un başka bir özelliği de İslam dünyasında bilimsel ve düşünsel durgunluğun yaşandığı bir dönemde gözlemci ve eleştirci bir düşünür olmasıdır. İbn-i Haldun'un iki temel yönü vardır: Tarih felsefesi ve sosyoloji. Bu iki alan İbn-i Haldun'a çok şey borçludur. En önemli eserleri sosyolojik bir çalışma olan "Mukaddime" ve tarihi bir çalışma olan "El-İber"dir.

İstanbul C1 YDTÖ çalışma kitabı bünyesinde incelenen "Dünyaya Yön Verenler" isimli okuma metni Batı medeniyeti ve İslam medeniyetinden önemli isimlerin ilgilendikleri alanlar hakkında bilgiler vermektedir. Ayrıca biyografik bilgiler de bulunmaktadır. Batı medeniyetinden Aristoteles hakkında bilgi verilmiş; İslam medeniyetinden ise Farabi ve İbn-i Haldun'un çalışmaları ile ilgili bilgiler verilmiştir. Batı medeniyetine mensup 1 isim, İslam medeniyetine mensup 2 ismin konu edinildiği içerikte bu dağılım tesadüfi değildir. Toplumda Batı'nın üstünlüğü ve bilimsel anlamda sahip olduğu egemen algı örtük olarak yeniden yapılandırılmak istenmiştir. Hedef dili öğrenen bireyin zihninde hâkim Batı iktidarı algısı yeniden şekillendirilmeye çalışılırken İslam medeniyetine mensup ilim adamlarının birçok branşın gelişiminde önemli etkilerde bulunduğu işaret edilmiştir.

Tablo 13.

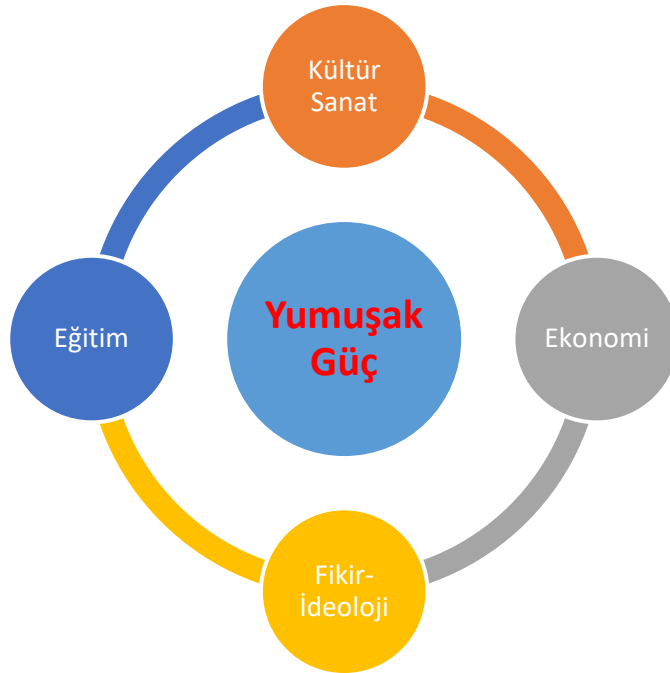
Yumuşak Güç Ölçütlerine göre İçeriğin Analizi

Ölçüt	Yok	Kısmen	Var
1. İçerikte olumlu imaj oluşturan kişi/karakter var mı?			✓
2. İçerik kurgusu hedef dilin konuşulduğu ülkeye yönelik olumlu şemaya ikna edici mi?			✓
3. İnşa edilen şema sayısı birden fazla mi?			✓
4. Eleştirilen durum, olay hedef dili öğrenen bireye açık mesajlar veriyor mu?		✓	
5. İçerikte örtük ya da açık kıyas var mı?		✓	
6. Eleştirilen toplumsal özellikler var mı?	✓		
7. Öne çıkarılan olumlu toplumsal özellikler var mı?		✓	
8. İçerikte hem karşıt eleştiri hem hedef dili kullanan ülke övgüsü var mı?	✓		
9. Eleştirel düşüncüyü harekete geçiren ifadeler var mı?	✓		
10. Bireyi ikna etmek için farklı düşünce yolları kullanılmış mı?	✓		
11. Hedef dilin konuşulduğu ülke birden fazla yönden öne çıkarılmış mı?			✓
12. Diğer dil becerilerine ait etkinlik ve alıştırmalar hedef dilin konuşulduğu ülkeye yönelik şemaları destekleyici bütünlüğe sahip mi?			✓

Dünyaya Yön Verenler isimli içerik Tablo 13'te görüldüğü üzere yumuşak güç değerlendirme ölçütleri açısından da incelenmiştir. İçeriğin belirtilen faktörler özelinde yumuşak güç açısından ortalama değeri $x=2,08$ - iyi olarak saptanmıştır.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Küreselleşen dünyada uluslararası ilişkiler, siyaset, diplomasi ve eğitim arasındaki etkileşim 20. Yüzyılın başlangıcından günümüze giderek artmaktadır. 20. yüzyılın ikinci yarısından sonra eğitim özelinde yabancı dil eğitimi ekonomi, siyaset, uluslararası ilişkiler, eğitim gibi odaklar aracılığı ile önemini ve özgül ağırlığını artırmaktadır. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi özellikle 2000'li yıllardan sonra giderek ivme kazanmış; Yunus Emre Enstitüsü, Maarif Vakfı ve Türkoloji kürsüleri aracılığı ile Türkçe öğrenene birey sayısında çok ciddi artışlar gözlemlenmiştir. Ayrıca Ortadoğu coğrafyasındaki siyasi ve demografik aksiyonlar neticesinde Türkiye'ye gelen yabancı sayısıyla beraber Türkçe öğrenen sayısı da büyük bir artış göstermiştir. Tüm bu girdilerden Türkçe öğretiminde kullanılan materyallerin niteliği ve niceliği de etkilenmiştir. Takdir edileceği üzere eğitim ve otorite ilişkisi sadece pedagojik kaygıları bünyesinde barındırmamaktadır. Otorite konumunda bulunan "devlet" ya da "yürütme" olarak adlandırdığımız yapılar ideolojik değerlerini ve fikirlerini eğitim süreçlerine dâhil ederek hem sürecin hem de siyasi yapının tekrar üretilmesini; dolayısıyla sürekliliği garanti altına almaktadırlar.

Şekil 1. Yumuşak Güç Unsurları

Çok faktörlü eğitim projeksiyonlarının en önemli araçlarında biri de ders materyalleridir. Ders materyalleri aracılığı ile resmi otorite tarafından benimsenen fikir ve ideolojiler, örtük müfredat kullanılarak hedef kitleye transferi sağlanmaktadır (Wallace, 1998; Şimşek, 2019). Eğitim aracılığıyla fikir, düşünce, ideoloji aktarımı pedagojik süreçler içinde gerçekleştiği için nispeten düşük bir maliyete sahiptir. Nye (2005) güç olarak iade edilen bu süreci yumuşak, sert ve akıllı güç olarak kategoride incelemektedir. Ayrıca eğitim ve kültür faaliyetleri devlet mekanizmalarının kitleleri tanzim etmede

kullandıkları en büyük araç olarak değerlendirmektedir. Eğitim ve eğitim materyalleri aracılığı ile hedef kitlenin zihin dünyası, şemaları, fikirleri herhangi bir güç kullanılmadan istenilen çizgiye yöneltilmesinde yumuşak güç kullanımı öne çıkmaktadır. Bu bağlamda İstanbul YDTÖ C1 düzeyi ders kitabı ve çalışma kitabının Türkçe öğretimini icra eden birçok kurumda kullanıldığı düşünüldüğünde materyal içeriğinin ve öğrencilerin düşünce, ideoloji, zihinsel şemalarının şekillendirme gayesi etrafında yapılandırıldığı görülmektedir.

Araştırmada incelenen *Elmas Gerdanlık* isimli metinde toplumsal sınıf, faydacılık tüketim kültürü ve Batı kavramları üzerine odaklanılmaktadır. Bu metin içeriğinde Madam Loisel; maddi hayatı önemseyen, zengin görünme tutkusunu olan ve bu gaye için her şeyi göze alan biri olarak yansıtılmıştır. Madam Loisel'in mensup olduğu Fransız toplumu, çıkarıcı yönü, maddi ihtirasları neticesinde içine düştüğü durum örtük olarak medeniyet manzumesiyle ilişkilendirilmiştir. Bu bağlamda İstanbul YDTÖ ders kitabı metin yazarları okurun Batı ile ilgili düşüncelerini yapılandırmaya çalıştığı saptanmıştır.

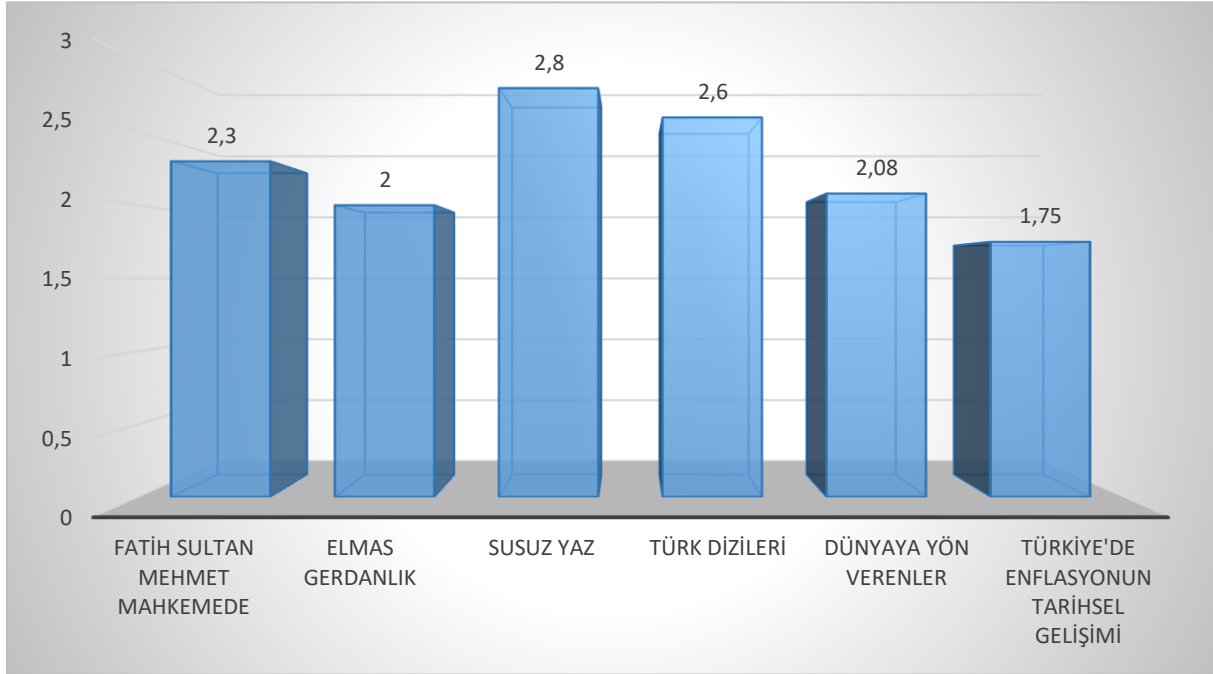
İncelenen bir diğer içerikte "Susuz Yaz" filmi ve aldığı Altın Palmiye, Cannes, Altın Ayı gibi önemli ödül organizasyonları üzerinden Türk sineması yabancı dil öğrencilerine tanıtılmış; Türk sinemasının uluslararası anlamda yetkin bir konuma sahip olduğu işaret edilmiştir. Cannes Film Festivali'ne katılan aktör ve aktrislerin giyim kuşamları mensubu oldukları Batı medeniyet manzumesi üzerinden eleştirilmiş "soytarı, penguen" benzetmeleri yapılmıştır. İçerik aracılığı ile hedef dili öğrenen kitlenin Batı karşısında aşağılık kompleksinden arınması hedeflenmiş olsa da açık şekilde hakarete varan ifadelerin gönderilen mesajı gölgelediği düşünülmektedir. Bu bağlamda ders materyalinde yer alacak içeriklerin hakaret, tahkir gibi durumlardan uzak olması sürecin amacına ulaşması açısından da faydalı olacaktır.

Türk Dizileri isimli içerikte Türk yapımı dizilerin uluslararası anlamda kalite ve izleyici kitlesine sahip olduğu ifade edilmiştir. Hedef dili öğrenen bireylerin Türk dizilerini izlemeleri örtük olarak teşvik edilmiştir. Ayrıca okurların dizi izleyerek Türkçe öğrenmelerinin kolaylaştığı da metin içinde işaret edilmektedir.

Araştırmada incelenen bir diğer içerik *Fatih Sultan Mehmet Mahkemedede* isimli metindir. Fatih Sultan Mehmet ile bir mühendis arasında geçen hatırat üzerinden şemalar inşa edilmek istenmiştir. Bu bağlamda Fatih ile mühendisin ihtilafının yargıya taşınması öncelikle köklü devlet geleneğini ve statü fark etmeksizin adalet karşısında toplumun her kesiminin eşit olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca hükümlerin uygulanması ile ilgili tarafların aldıkları tavırlar Türk devlet geleneği ve Türkiye açısından hedef dili öğrenen bireylerde pozitif şemalar oluşturma gayesi gütmektedir.

Dünyaya Yön Verenler isimli içerikte Batı medeniyeti ve İslam medeniyetinden önemli isimlerin ilgilendikleri alanlar hakkında bilgiler vermektedir. Batı medeniyetinden Aristoteles hakkında bilgi verilmiş; İslam medeniyetinden ise Farabi ve İbn-i Haldun'un çalışmaları ile ilgili bilgiler verilmiştir. Batı medeniyetine mensup 1 isim, İslam medeniyetine mensup 2 isimin konu edinildiği içerikte bu dağılım tesadüfi değildir. Toplumda Batı'nın üstünlüğü ve bilimsel anlamda sahip olduğu egemen algı örtük olarak yeniden yapılandırılmak istenmiştir. Hedef dili öğrenen bireyin zihninde hâkim Batı iktidarı algısı yeniden şekillendirilmeye çalışılırken İslam medeniyetine mensup ilim adamlarının birçok branşın gelişiminde önemli etkilerde bulunduğu işaret edilmiştir.

Türkiye'de Enflasyonun Tarihsel Gelişimi isimli içerikte ise Türkiye'nin ekonomik olarak süreçteki gelişim çizgisi okura aktarılmış; Türkiye'nin gelişmekte olan bir ülke olduğu vurgulanmıştır.

Şekil 2. Yumuşak Güç Değerlendirme Ölçütlerine göre İçeriklerin Durumu

Yumuşak Güç Değerlendirme Ölçütleri bağlamında içeriklerin aldığı değerlerin ortalaması $1 < x < 3$ aralığında: $x=1-1.5$ yetersiz; $x=1.5-2$ yeterli; $x=2-2.5$ iyi; $x=2.5-3$ çok iyi olarak sınıflandırılmıştır. Bu bağlamda incelenen İstanbul YDTÖ ders kitabı içeriklerinde aktüel, kültür ve sanat odaklı Susuz Yaz 2.8 değeri ile çok iyi; kültür ve sanat odaklı Türk Dizileri 2.6 değeri ile çok iyi; Tarih, toplum, adalet ve devlet odaklı Fatih Sultan Mehmet Mahkemesi 2.3 değeri ile iyi; Bilim tarihi, felsefe odaklı Dünyaya Yön Verenler 2.08 değeri ile iyi; Toplum, adalet odaklı Elmas Gerdanlık 2.0 değeri ile iyi; Ekonomi odaklı Türkiye'de Enflasyonun Tarihsel Gelişimi 1.75 değeri ile yeterli olarak sınıflandırılmıştır. Yumuşak Güç Değerlendirme Ölçütleri kapsamında kültür, sanat, aktüel, devlet odaklı içeriklerin daha yüksek değer aldığı tespit edilmiştir.

Ders materyalinin içeriğinde toplum, kültür, sanat, bilim tarihi, felsefe gibi alanlara yönelik içerikler yumuşak güç kullanımı açısından merkez konumundadır. Yapısal bir yaklaşım olarak yükseköğretimin yumuşak gücü yalnızca bir ülkenin kültürüne, değerlerine ve politikalarına değil, aynı zamanda uluslararası eğitim normları, kuralları ve kurumlarından oluşan uluslararası eğitim sisteminin yapısına da bağlıdır. Bu nedenle, ülkeler için en önemli yetenek, potansiyel güç kaynaklarını yumuşak güç olarak dönüştürme kabiliyetidir. Başka bir deyişle, uluslararası normları oluşturmak, kurumların faaliyetlerini kanalize etmelerine veya sınırlamalarına sağlamak toplum ile ilişkilidir (Nye 2005). Nye'in(2005) ifade ettiği üzere eğitim ve kültür faaliyetleri devlet mekanizmalarının kitleleri tanzim etmede kullandıkları en büyük araç olarak bilinmektedir. Çetin (2001) ve Olgun da (2017) eğitim süreçlerinin örtük olarak resmi otoritenin kitleyi şekillendirme araçlarından biri olduğunu ifade etmiştir. Bu bağlamda İstanbul YDTÖ C1 düzeyi ders kitabının Türkçe öğretimini icra eden birçok kurumda kullanıldığı düşünüldüğünde materyal içeriğinin ve öğrencilerin fikirlerinin, ideolojilerinin şekillendirilme gayesiyle tasarlandığı görülmektedir. Tüm bu faaliyetler Türkiye'nin «yumuşak güç» inşası etrafında şekillendirilen araç ve süreçler olarak değerlendirilmektedir. İncelenen ders kitabı

bünyesinde Türkiye'nin «yumuşak güç» kavramı özelinde kültür, toplum, eğitim üst başlıklarında olumlu bir algı inşa etmeye çalıştığı saptanmıştır.

21. yüzyılın en önemli rekabet ve düşünsel yatırım alanlarından biri olan uluslararası öğrenciler için hazırlanan içeriklerin daha nitelikli hale getirilmesi gerekmektedir. Bu çerçevede ders materyalini hazırlayan ekiplerin eğitim, dil eğitimi, yabancı dil eğitimi kavramlarının uluslararası manada rekabetin mihenk taşı olduğuna dair bir bilinç inşası için hizmet içi ya da hususi eğitimlerden geçirilmesi sürece önemli katkılar sağlayacaktır. Materyal içeriklerinde verilen mesajlar düşünceyi geliştirme yollarını kullanarak mukayeseli formlarla verilmesi gerekmektedir. Açık hakaret, tahkir içeren söylemlerden uzak; hedef dili öğrenen kitle ya da bireyle olabildiğince fazla ortak paydanın öne çıkarıldığı içerik ve etkinlik tasarımları alan yazın açısından faydalı olacaktır.

KAYNAKLAR

- Akkaya, A. & Gün, M. (2016). Araplara Türkçe öğretiminde karşılaşılan sorunlar: Ürdün Örneği. *Electronic Turkish Studies*, 11(19).
- Banguoğlu, T. (2015). *Türkçenin grameri*. 10. Baskı. TDK Yayınları.
- Bloor, M. & Wood, F. (2006). *Keywords in qualitative methods: A vocabulary of research concepts*. Sage.
- Barın, E. (1992). *Yabancılar Türkçenin öğretiminde bir metod denemesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, Gazi Üniversitesi.
- Durmuş, M. (2013). İkinci/yabancı dil öğretiminde sadeleştirilmiş metin sorunları üzerine. *Bilig*, 65, 135-150
- Erdem, İ. (2009). Yabancılar Türkçe öğretimiyle ilgili bir kaynakça denemesi. *Turkish Studies: International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 4 (3), 888-937.
- Fraenkel, J. R. & Wallen, N. E. (2006). *How to design and evaluate research in education*. Mc Grawall Hill.
- Kalın, İ. (2012). Türk Dış politikası ve kamu diplomasisi. *Kamu Diplomasisi*, 44-56.
- Korkmaz, Z. (1992). *Gramer Terimleri sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Memiş, M. R. (2021). *Yabancılar Türkçe öğretiminin güncel sorunları*. Pegem Akademi Yayınları.
- Morgenthau, H. J. (1985). *Politics among nations*. rev. Kenneth W. Thompson.
- Nye, J. (2008). Public diplomacy and soft power. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 616(1), 94-109.
- Nye, J. (2017). *Yumuşak güç* (Çev. R. İnan Aydın). Ankara: BB101 Yayınları
- Nye, J. (2005). Soft power and higher education. *Forum for the Future of Higher Education*.
- Özdemir, E. (1983). Ana dili öğretimi. *Türk Dili (Dil Öğretim Özel Sayısı)*. Ankara: Türk Dil Kurumu
- Stake, R. E. (1995). *The art of case study research*. Sage.
- Şimşek, R. (2019). *Subliminal bir güç göstergesi: yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde ders kitapları*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Malatya, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Tanrikulu, L. & Çelik, S. (2019). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Broşürlerin Kültür Aktarımında Kullanımı. *Alman Dili ve Kültürü Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 62-73.
- Tavşancıl, E. & Aslan, A. E. (2001). *Sözel, yazılı ve diğer materyaller için içerik analizi ve uygulama örnekleri*. Epsilon.
- Ungan, S. (2013). Dinleme Eğitimi: A. Kırkkılıç, H. Akyol (Ed.), *İlköğretimde Türkçe öğretimi* (ss. 135- 161) Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (6. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık

Yılmaz, S. (2011). Yumuşak güç ve evrimi, *Turan Stratejik Araştırmalar*, 3(12), 31-36

Soft Power Indicator: Reading Texts in Teaching Turkish as a Foreign Language

Extended Abstract:

Education could be considered as an activity of gaining new knowledge, skills and ideas. When considered from the knowledge and skills perspective, it is seen that the content of the ideas is shaped by organized mechanisms that could be named as official authorities, rule-makers or "state". In this process, some goals such as the ability to transfer and explain the world of meaning and value belonging to a wider audience; the creation of measures for possible negative situations; shaping the masses by reproducing the system are found to have stood out. Foreign language education is also one of the most important elements of this multi-factor process. The countries rooted from western customs have been engaged in the activity of teaching their native languages in different geographies on theological, pedagogical and imperialist grounds for centuries. These activities are considered in the international literature as "soft power" activities, which are considered the derivatives of "power" as an effort to convince a group or individual for inference or idea without applying any force or pressure. Although the teaching of Turkish as a foreign language has thousands of years of history, it has gained momentum only after the 2000s as a consequence of some factors such as budget and human resources.

Each country tries to increase the visibility and level of learning of its native language in the international arena. In this context, authorities who plan or teach their native language to other societies through official tools use educational institutions, materials and manpower to achieve their clear and implicit goals and thus they transform their potential soft power into action. With the designed curriculum which intends to teach its mother tongue as the target language, the country's medium and long-term social, political and ideological goals could be achieved. The use of soft power is thought to be more advantageous considering the humanistic and financial cost of the use of hard power. This study examined the soft power elements and implicit curriculum elements constructed through the course materials used in teaching Turkish as a foreign language.

Soft power: according to this term which was first named as "soft power" by Joseph Nye in 1990, the transformation that the international system experienced, and the increasing effect of media and communication tools decreased the importance of the term "hard/soft power". Nye (2017), who suggested collaboration rather than bullying, defines "soft power" as "if I can make you want what I want, then I don't need to force you to do what you want to do". According to Kalın (2012), there are many elements to be considered when using soft power. These include more than having a lot of soldiers, such as country's culture, art, cinema, architecture, music, education system, competitive environment, freedom, democracy, creative thinking, human quality and the accumulation of social capital, cultural richness, and science and technology infrastructure, innovation capacity, diplomatic ability and the ability to explain himself. A country that combines all of these elements becomes a centre of attraction. Thus, it becomes a country that is followed, talked about, and whose story is listened to. Nye (2008 p.97) relates soft power to the following elements:

- a. Culture, if it is attractive to others or not,
- b. Political values, which help remain loyal to by acting harmoniously at home and abroad,

c. Foreign policies are seen as legitimate and morally authoritarian (Nye, 2008, p.97),

The concept of soft power, which constitutes the sum of these multifaceted factors, also directly concerns education, language policies and the public institutions that govern these policies; “dominant authority” and “power”, in other words, the state shapes the functioning of the concept of the state with its clear and implicit goals. In the course materials examined within the scope of the stated theoretical content, Western-oriented values, activities and ideas were explicitly and implicitly criticized and positive schemes were tried to be created in terms of the values that Turkey have in the minds of individuals learning Turkish as the target language. Besides, it was concluded that the explicit accusations and insulting statements contained in the data set of the study should be reviewed both from a pedagogical point of view and from the point of view of Turkey's soft power capacity.

In this case, demographic and political actions in the geography of Central Asia and the Middle East after the 2000s have also been effective in directing the masses to different geographies. In this context, Turkey has increased its educational and cultural, hence its soft power activities, in the last 20 years, and thus it has become the 5th country with the most foreign representative offices in the International sense. Besides, the Yunus Emre Institute of Turkey, which has a deep-rooted historical memory, conducted educational activities through the Maarif Foundation and turcology chairs, and under the influence of international competition, it has prioritized the teaching of Turkish language as a foreign language. The process has been reinforced through the establishment of TÖMER institutions within the universities in the country. This momentum that Turkish language teaching as a foreign language has gained has also increased the interest in Turkish both in Turkey and abroad, and thus the number of teaching materials for this purpose has also increased in number. When the course materials were examined within the scope of the research, it was found that Western-oriented values, activities and ideas were found to have been explicitly and implicitly criticized and individuals learning Turkish as the target language were helped to create positive images about Turkey and its values.

Key Words: *Reading Texts, Foreign language education, Soft power, Turkish teaching, Course Books*